

LLIBRES

L'«ocellet» desplomat

El periodista i historiador Enric Vila, des d'una posició catalanista, fa una crítica severíssima a la figura política però també humana del president Lluís Companys, que es llegeix en clau actual

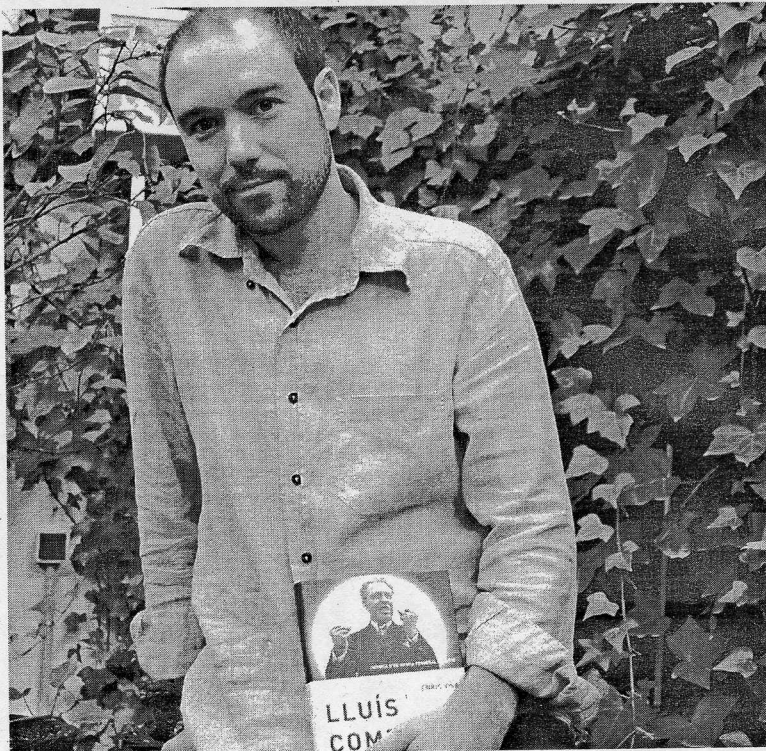
MANUEL CUYÀS

● Diumenge comença la campanya electoral i farà 66 anys de l'afusellament del president Lluís Companys. Divendres passat se'n van complir 72 del 6 d'octubre dramàtic que Companys va protagonitzar. En els actes de record de diumenge tornarem a escoltar les paraules de Dant que diuen que una bona mort tota una vida honora.

Fins ara creïem que les parts no honorables de la vida del «president màrtir» tenien a veure amb aquell 6 d'octubre, amb certs aspectes de com va encarar la Guerra Civil o amb algunes conseqüències del seu caràcter depressiu. Acaba de sortir un llibre que és una esmena a la totalitat a Lluís Companys com a persona, advocat i polític i que li escatima fins i tot la honorabilitat de la mort. Lector, no t'esveris, almenys de moment. El llibre està escrit des del catalanisme per un periodista i historiador, Enric Vila (1972), que fa tres anys va votar ERC. Sabem això últim perquè ell mateix ho va propagar en la presentació del volum.

Companys era doner, fumador, alcoholitzat, mal estudiant, baixet, servicial com un venedor d'assegurances, narcisista, infantil, immadur, groller, indisciplinat, hipòcrita, camaleònic, frívol, invertebrat, oligofrènic, superficial, forjat de cara enfora, maquiavèl·lic d'estar per casa, botxí, d'una crueltat insospitada, mal advocat, caballer escampa... Aquests són, recopilats, alguns dels epítets amb què Vila abilla el president, al qual sovint anomena l'«ocellet», que és el motiu amb què els amics el coneixien de jove. Pensem que Vila no perdona a Companys ni la manera que tenia de portar el mocador a la butxaca de l'americana. L'acusa de fer embrutir la primera dona, de la malaltia mental del seu fill Lluïset... Pel que fa a la mort, va ser en realitat un suïcidi. Companys, que devia conèixer el passatge del Dant i la fortuna que faria cada 15 d'octubre, es va deixar agafar i matar per «honorar» una vida feta només de fracassos des del bressol del Terròs.

Acabat el llibre, a l'ocellet no li queda ni una ploma i està a punt perquè el facin en escabetx tant els nacionalistes que, com l'autor, celebren les desmitificacions i la veritat revolucionària, com els redactors del monàrquic *Abc*. Vila, el dia de

L'historiador i periodista Enric Vila en la presentació del llibre, la setmana passada. / NEREA CHIRIVELLA

Lluís Companys vist per Enric Vila

FÈLIX RIERA
Fa un any i mig ens vam proposar, coincidint amb el 75è aniversari de l'adveniment de la Segona República, encarregar a una sèrie d'autors que ens parlessin d'aquest període, centrant la seva atenció en la figura humana i política de Lluís Companys. Avui el Lluís Companys d'Enric Vila és una realitat. La seva obra, més propera a l'assaig que a la història, mostra sobretot les ombres del personatge. I ho fa, no per enderrocar el seu llegat o el seu projecte polític, sinó per tal que, posant-nos en contacte amb els seus errors i debilitats, puguem mirar-lo amb més nitidesa, des d'un vessant humà i no tan mític. El retrat psicològic que l'autor fa del personatge ens permet con-

templar el final d'una època que Companys va sintetitzar més que cap altre polític català. La incomoditat que l'obra d'Enric Vila pot arribar a provocar-nos no és deguda a la rotunditat de les seves afirmacions o a la claredat de la seva crítica, sinó al fet que ens obliga a enfrontar-nos a la nostra història. Com a director editorial de *L'Esfera dels Llibres*, us faig una petició: llegiu el llibre. Experimentareu l'abisme en el qual Companys va haver de viure i morir. Enric Vila ha aconseguit despertar alguna cosa d'aquell passat en aquest present; potser per això ha provocat crítiques i pors tan enceses.

FÈLIX RIERA és director editorial de *L'Esfera dels Llibres*.

la presentació, va dir que confia que el seu acte propiciï que «els castellans» també revisin la vida i fets dels seus herois. Ensalcem en encesa espera.

El llibre està ben explicat i estructurat. Es llegeix en una tarda perquè Vila escriu de manera amena, amb aquell estil descarat i de velocitat imparabile que s'ha convertit en marca

de molts articulistes del diari *Avui* i que és habitual en els diaris i blocs electrònics. Els presidents de la Generalitat «s'emprenen com una mona» i passen «la nit del llor»; a la gent no la maten, la «pelen»; cremar esglésies és «animar la festa»; Largo Caballero dona «llargues» [sic], i es parla de «Companys i companyia.»

¿Per què surt ara un llibre així, més enllà de les sempre saludables desmitificacions i la confiança en la contrició dels «castellans»? Situem-nos a les planes 155 i 156. S'hi diu: «A diferència de Cambó, Macià, Prat de la Riba o Jordi Pujol, el motor sentimental de Companys és Espanya, no Catalunya.» I més endavant: «Com-

“

La llegenda diu que Companys revolta la Generalitat per impressionar [Carme] Ballester, per demostrar-li que ell també és catalanista. Ballester s'havia acabat de separar d'un excol·laborador de Macià i era militant d'Estat Català. La nit del Sis d'Octubre fa pública la relació amb el president quedant-se a palau. El gest és significatiu. Companys, just després de la declaració en la qual trenca relacions amb les institucions republicanes, fa un comentari que molts diputats entenen com una referència a la seva amant: «Aviam si ara també direu que no sóc catalanista.»

”

panyos (...) pertany a la tradició política que ha vist Espanya com a metàfora de la solució universal per la convivència dels pobles i dels individus, com Pasqual Maragall i el gruix del PSC.» Nacionalistes que fa tres anys van votar ERC —«l'olla de grills d'ERC», segons les paraules que Vila dedica al partit de Companys— estan avui perplexos i estabornits amb el balanç del tripartit. Quina diferència amb Cambó, Macià, Prat o —per anar al gra— Pujol.

La sensació? Que la famosa recuperació de la memòria històrica durà sorpreses. Avui és més redimible i *primfiable* la vida i obra del carceller de Puig Antich, el qual explica sopsars de duro i tot s'ho fa venir bé des d'una pel·lícula o des d'Eivissa, on viu i treballa, que el president de Catalunya afusellat farà 66 anys diumenge, quan comenci la campanya electoral.

► **LLUÍS COMPANYS, la veritat no necessita màrtirs**
Enric Vila. *L'Esfera dels Llibres*. 430 pàgines. 21 euros